

VI. РЕЦЕНЗІЇ

ВИВЧАЙМО ХОРВАТСЬКУ!

Ірина Кочан

Львівський національний університет імені Івана Франка

Прорецензовано новий посібник з хорватської мови, написаний у співавторстві фахівців з України та Хорватії з огляду на сучасні вимоги викладання мови як іноземної.

Ключові слова: методика, хорватська мова, іноземна мова, комунікативний аспект.

Нещодавно Видавничий центр Львівського національного університету випустив у світ посібник Л. Васильєвої та Д. Пешорди „Хорватська мова”, 2-е видання, доповнене. Книжка призначена для студентів I курсу гуманітарних факультетів, які вивчають хорватську мову як основну іноземну мову. Одразу зазначимо, що авторський тандем досить вдалий, оскільки Дамір Пешорда – кандидат філологічних наук, викладач хорватської мови в Загребі, а Людмила Васильєва – доктор філологічних наук, яка займається, окрім інших наукових напрямів, методикою викладання слов'янських мов та перекладознавством.

В основу написання підручника покладено п'ятирічний досвід викладання цієї дисципліни на слов'янському відділенні філологічного факультету та на факультеті міжнародних відносин. Структура посібника повністю відповідає структурі курсу, його програмі.

Оскільки сучасна освіта вимагає від фахівця-філолога знання не однієї мови, а кількох, то, відповідним чином, навчальні плани та програми передбачають опанування не лише однієї з романо-германських мов, а також і знання якоїсь слов'янської. Тому посібник є досить *актуальним*, бо передбачає методику навчання українців іноземної хорватської мови. Він містить 27 уроків, кожен з яких має основний та додатковий тексти та граматичний матеріал. Як зазначено у передмові, „головна методична мета вправ, наведених у другій частині уроку, – це вихід у невимушену комунікацію” [2: 4].

Тематика уроків визначена вимогами програми і передбачає реалізацію теми „Перебування хорватського лектора в Україні”. Тобто основні тексти – це розповідь про Україну, її культуру, традиції, життя і побут, її розташування, природні багатства, економіку, політику. Основна тема доповнюється іншим важливим для засвоєння лексичного мінімуму матеріалом. Це розмова про сім'ю, погоду, пори року, працю і навчання, відпочинок і дозвілля, науку і культуру, транспорт, харчування, житло тощо. Додаткові тексти, навпаки, знайомлять українців з багатою культурною спадщиною хорватів від перших пам'яток до сьогодення.

Як відомо, кожна книга має форму і зміст. Формою цього видання є прекрасний художній дизайн у виконанні Мар'яни Чури, вдало продумана обкладинка художника

Василя Рогана, наявність кольорового друку, насиченість книжки фотографіями мальовничих краєвидів України та сценок зі студентського життя (автор світлин – Петро Мироненко).

У Вступі, написаному українською мовою, автори подали хорватський алфавіт, характеристику голосних та приголосних звуків, особливості хорватського наголосу, вмістили коротеньку інформацію про орфографію та пунктуацію, про рід іменників та форми прикметників. Мінімум мінімум. Тобто автори зосередили свою увагу лише на відмінностях у цих граматичних розділах між українською та хорватською мовами. Відтак запропоновано цикл вступних лекцій, у яких вміщено орфоепічні вправи на вимову голосних і приголосних звуків, дано зразки відмінювання особових займенників та елементарні комунікативні вправи на особливості побудови фраз і на сполучуваність окремих частин мови.

Наступні лекції подано за принципом акультурації студента. „Проблема пошуку форм і методів здійснення акультурації тривалий час привертає увагу викладачів та науковців, бо є актуальною не лише для студентів, мови і національні культури яких мають мало спільного, а й для носіїв близькоспоріднених мов, мови і культури яких формувалися й розвивалися у взаємодії” [1: 28]. Однією з таких передумов, на думку авторів, є необхідність швидкого введення студента в культурологічні процеси, без яких неможливе адекватне сприйняття інформації мовою, яку вивчають.

Посібник відзначається доступністю, достатнім рівнем складності, розподілом матеріалу на блоки відповідно до дидактичної мети. Він виконує такі функції: *навчальну* (містить матеріал, розрахований на тих, хто навчається і хоче опанувати ще одну з іноземних мов, тут є слова та ідіоми до кожної теми, діалоги та тексти для читання тощо), *інформаційно-ілюстративну* (подає цікавий матеріал про Україну і про Хорватію, гарно оформлений, містить цікаві ілюстрації до кожної із тем), *розвивальну* (сприяє розвиткові усіх видів мовленнєвої діяльності); *систематизуючу* (бо врешті-решт готує студентів до розуміння мови, виробляє здатність читати і розуміти іншомовний текст, ставити до нього запитання і давати на них відповіді, використовувати набуті знання у подальшому вивченні хорватської мови), *контролю й самоконтролю* (містить систему вправ, запитань і тестових завдань, які допомагають здійснити контроль за рівнем знань студентів).

Пошук нових форм і методів викладання іноземних мов ще й досі триває, адже слід враховувати вивчення не лише мов віддалених, а й близькоспоріднених. Хорватська та українська мова у цьому плані мають точки як дотику, так і віддаленості. Тому у кожному конкретному випадку автори застосовували як універсальні форми навчання, так і специфічні.

До *універсальних* форм належать: 1) запам'ятовування лексичного матеріалу та 2) вивчення властивих мові конструкцій. Сприятливими факторами для цього мусить стати відповідний психологічний клімат та посилення емоційно-розумових процесів у ході опанування матеріалу. До *специфічних* – вироблення комунікативної компетенції на основі активної методики: виконання мовленнєвих ситуативних вправ в особистісно-зорієнтованому аспекті.

Відомо також, що деякі особи сприймають іноземну мову, а подекуди й відтворюють її подумки, перекладаючи кожне слово й кожну конструкцію. Це хибний шлях, унаслідок якого будемо мати український варіант англійської (німецької, французької чи будь-якої іншої мови). Болгарський професор Е. Лозанов пропонував шлях ділових та рольових ігор в невимушених обставинах, де кожен із учасників виконує певну „роль”, яка так чи інакше сприятиме запам’ятовуванню іншомовних слів і фраз і відтворенню їх у певній ситуації. Домінантним фактором у цьому є стимул заохочення до виконання певної ролі та підбадьорення добрим словом за високу якість її виконання.

Нову лексику потрібно вводити на базі попередньої засвоєної. Відповідно довжина фраз збільшується за формулою Дж. Міллера 7 ± 2 . Ефективним є також прийом мовного прогнозування, яке виробляється у вправах на завершення фраз (речень різної конструкції).

Усі ці прийоми та багато інших є в посібнику Л. Васильєвої та Д. Пешорди. Оскільки очікуваним результатом автори посібника ставлять „вироблення вмінь і навичок реалізувати відповідні інтенції спілкування виконанням різних соціальних ролей, ...вироблення власної тактики мовленнєвої поведінки” [2: 31], то відповідно до цього посібник містить такі розмовні теми, як „Приїзд”, „На вулиці”, „У банку”, „В кафе”, „У гостях”, „Знайомство зі студентами”, „Львів і Загреб” тощо.

Як відомо, комунікативний підхід забезпечує спілкування й характеризується такими ознаками:

- 1) цілеспрямованою мотиваційною діяльністю;
- 2) взаємостосунками між учасниками спілкування;
- 3) використанням тих предметів обговорення, які дійсно важливі для певної людини відповідного віку та рівня розвитку;
- 4) застосуванням мовленнєвих засобів, що функціонують у реальному процесі спілкування [3: 29]

Усі ці ознаки наявні в рецензованій книзі. Посібник розрахований на студентів, які починають вивчати хорватську мову. Усі вони майже одного віку, мають бажання опанувати ще одну слов’янську мову, чому сприятимуть рольові ігри, діалоги, монологи на певну тематику, набір слів і фраз, якими слід послуговуватися у кожній конкретній ситуації і які слід запам’ятати, а відтак переносити на інші мовленнєві випадки.

Серед вправ чільне місце посідають вправи на аудіювання: *умовно-комунікативні та комунікативно-рецептивні*. До першої групи належать завдання на зразок: *прочитайте лічилку, поставте питання до тексту, дайте відповіді на запитання, перекладіть текст і под. До другої вправи на зразок: запропонуйте свій варіант закінчення..., поширте речення...*

Посібник виробляє вміння *пізнавати, розуміти, застосовувати, аналізувати, синтезувати, коригувати, зіставляти, узагальнювати*.

Серед граматичних тем чільне місце посідає морфологія. Автори пропонують розпочати вивчення граматики від дієслова, оскільки це одна з головних частин мови, без якої не може обійтися побудова фрази. Для опрацювання пропонується спочатку теперішній час (він дуже важливий для ситуативної комунікації), потім іде минулий і

майбутній. А далі – інші часові форми (футур I, імперфект, давноминулий час), дієприслівник та дієприкметник.

Відтак автори знайомлять з іменником як частиною мови, його родами та відмінковими формами, з окремими займенникам, ступенями порівняння прикметників і прислівників. Із синтаксичних тем є лише складносурядні та складнопідрядні речення. Інші мовні розділи у посібнику відсутні, адже це лише перший рік навчання. На перший погляд виклад граматики йде хаотично, але не слід забувати, що він підпорядкований комунікативним завданням і ґрунтується на залежності висловлювання й мовленнєвого оформлення від мовленнєвої ситуації.

Посібник містить хорватсько-український словничок, а також тексти – уривки з творів хорватської класики для самостійного читання, що дасть можливість перевірити набуті знання, закріпити їх та виробити уміння й навички роботи з іноземним текстом.

Загалом посібник справляє гарне враження, незважаючи на окремі технічні недогляди та описки.

Уважаємо, що він стане добрим помічником і порадником в опануванні хорватської мови.

1. *Васильєва Л.* Методичні засади формування комунікативної компетенції студентів засобами іноземної мови // Теорія і практика викладання української мови як іноземної: Зб. наук. праць. – 2006. – Вип. 1. – С. 28–33.
2. *Васильєва Л., Пешорда Д.* Хорватська мова. – Львів, 2007.
3. *Нечволод Л.* На захист зошита // Укр. мова й літ. в середній школі, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2007. – № 3. – С. 29–32.

LET US LEARN CROATIAN!

Iryna Kochan

Ivan Franko Lviv National University

There was reviewed the new textbook of Croatian written in co-authorship by specialists from Ukraine and Croatia who took into account modern demands of teaching a language as a foreign one.

Key words: method, Croatian, foreign language, communicating aspect.